

BOBATH KONCEPT / NDT (neurodevelopmental treatment)

Bobath koncept, kterému dali jméno manželé Karel (neurofyziolog) a Berta (fyzioterapeutka) Bobathovi, je terapeutický přístup pracující na neurovývojovém podkladě.

Pomáhá všem, kteří mají omezenou schopnost účastnit se každodenního života z důvodů poruchy či poškození centrální nervové soustavy. Řeší individuálně konkrétní problém dítěte.

Cílem je vždy funkční aktivita.

Používá se ve velké části světa pro léčbu zejména dětské mozkové obrny, ale také pro léčbu mnohých neurologických onemocnění v dospělosti – například je často využívána v problematice stavů po mozkové příhodě

Jde o **24 hodinový koncept**, který **propojuje denní péči, hru a podíl na společných každodenních aktivitách s terapií**. Vždy uvažuje dopředu s vizí do budoucnosti: Jaké problémy bude pacient řešit v budoucnosti, jak ho jeho hendikep bude ovlivňovat. Řeší i otázky **prevence kontraktur a deformit** nejen pro aktuální situaci, ale i pro budoucí život dítěte.

Koncept je **založen na podrobné analýze a porozumění senzomotorických funkcí, napětí na těle, pohybových vzorů a toho, jakým způsobem tyto skutečnosti ovlivňují schopnosti dítěte vykonávat běžné denní aktivity, hru a zapojení mezi vrstevníky**.

Vyšetření

- Všeobecný dojem: chování dítěte, fyzická zdatnost, emoční vývoj, kognitivní funkce, porozumění úkolům, schopnost koncentrace.
- Analýza funkčních dovedností, případně důvodů, proč pacient danou aktivitu nezvládne.
- Posturální tonus.
- Plynulost pohybů (reciproční interakce svalů), schopnost vyhodnocování signálu z periferie a správné zapojování agonistů či antagonistů.
- Různorodost používaných pohybových a posturálních vzorů.
- Přidružené problémy (poruchy zraku, sluchu).
- Stanovení úplného rozsahu pohybů.

Cílem je kvalita života nejen kvalita pohybu. Vychází z poznatku, že jedna dosažená aktivita připravuje druhou. Zdůrazňuje funkční projev člověka a význam jeho aktivního podílení se na běžných denních aktivitách a sebeobsluze.

Rodina je plnohodnotným partnerem při stanovení cílů terapie. Po analýze je vždy společně s rodiči a dalšími terapeuty, kteří jsou součástí týmu (fyzioterapeut, ergoterapeut, logoped, lékař) vytvořen cíl. Pochopení problémů dítěte je tedy jednotné a stejně tak přístup k jejich

řešení. Rodiče jsou součástí týmu. Zaslouží si dostat veškeré informace včetně prognózy, aby si mohli společně s terapeutem stanovit reálné cíle, které jsou pro rodinu důležité. Rodič ale v Bobath konceptu vždy zůstává rodičem, ne terapeutem!

důležité je vnímání a reagování nemocného na používané techniky. Dle reakcí poté terapeut přizpůsobuje svou terapii. Jedním ze zásadních prvků terapie je handling (manipulace s dítětem)

Metoda manželů Bobathových vede k facilitaci (usnadnění) správných pohybových vzorů a inhibici spasticity

1. Handling

Technika handlingu vede k **optimalizaci patologického tonu** (napětí) svalů a díky tomu může dítě provést pohyb co nejsnadněji a nejsprávněji.

Využívá vzpřimovací, rovnovážné a obranné reakce. Používají se minimální opory na správných místech a v určitý čas pohybu. Touto korekcí získává dítě **správný senzorický vjem** normálně provedeného pohybu. Opakováním vzniká schopnost dítěte **samostatně korigovat a kontrolovat** vlastní tělo a jeho držení.

Handling poté využívají hlavně rodiče v běžných denních činnostech a aktivitách. Naučí se, jak s dítětem manipulovat, jak jej nosit, krmit, oblékat, v jakých polohách a situacích si s ním hrát, aby podpořili jeho správný vývoj.

2. Senzomotorická stimulace

posouvá správný vývoj dítěte dopředu. Do senzomotorické stimulace patří mimo jiného i cvičení na nejrůznějších labilních plošinách, pro příklad: gymball, overball, Posturomed, labilní úseče, lavičky, BOSU a mnoho jiných. Proto je také Bobathova metoda **velmi úspěšná při léčbě nestabilit a poruch kořenových kloubů**, jako např. zmrzlé rameno nebo bolesti kyčelních kloubů.

Cílem je zvýšení posturálního tonu a vytvoření souhry mezi agonisty, antagonisty a synergisty.

Mezi stimulační techniky patří:

1. **Nesení váhy, tlak a odpor**: prostřednictvím tlaku a odporu se trup a končetiny automaticky přizpůsobují nově vzniklé situaci.
2. **Placing a holding**: placing je automatická adaptace svalů na posturální změnu provedenou terapeutem. Holding je schopnost pacienta pohyb kontrolovat a udržet.
3. **Tapping** je proprioreceptivní a exteroceptivní stimulace různých částí těla taktilními podněty (klepání, hlazení, tlak, potřásání). Odpověď je jak lokální, tak celková. Tapping zlepšuje funkci svalů tím, že inhibuje antagonisty, dekontrahuje agonisty, stimuluje synergisty a specifické svalové skupiny.

Využití u CMP

- Bobathovi ukázali, že i po překonání **cévní mozkové příhody (CMP)** je možné **zlepšit si svou kondici a koordinaci** pomocí vybraných cvičení z jejich konceptu, který těmto lidem pomáhá **znovu se plnohodnotně zapojit do běžných denních činností**.
- Bobathovi přišli s důležitým poznatkem, že pacienty neomezuje nedostatek svalové síly, ale **problém spočívá v neschopnosti vykonat různé pohybové kombinace pohybových stereotypů**.
- Existují však cvičení, která **pomohou zapojit tělo do správných pohybových stereotypů**. Prostřednictvím těchto cviků se snažíme **potlačit chybné pohybové reakce** vzniklé při poškození centrální nervové soustavy (CNS) a naopak **navodit nové, kvalitnější pohybové reakce** zaměřené na podporu **stabilnější chůze, pevnějšího úchopu** a ostatních každodenně vykonávaných pohybů, nad kterými se úplně zdravý člověk ani nepozastavuje, nezamýšlí a provádí je automaticky.
- Jedná se o **důležité cvičení**, které postupně **zlepší ovládní a stabilitu trupu**, jež je nevyhnutná pro jistotu při chůzi, úchopech, vstávání z postele atd.
- S cvičením je možné začít hned po odeznění akutní fáze postižení cévní mozkovou příhodou, kdy je potřeba zaměřit se na tzv. doladění pohybů.
- Klíčová je zde **volní koordinace pohybů** a **mírně stabilní stoj bez pomoci druhé osoby**.

Cvičení se zaměřuje na několik základních rovin:

Cvik v pozici tzv. mostku – pomáhá plně zapojit a zpevnit trup.

- <https://www.fyzioklinika.cz/navody-na-cviceni/bobath-cviceni-pozice-mostu>

Cvik v pozici vsedě ve vzporu o dlaně s přetočením trupu – pomáhá zlepšit koordinaci horní části trupu a horních končetin.

- <https://www.fyzioklinika.cz/navody-na-cviceni/bobath-cviceni-cvik-pro-zlepseni-koordinace-trupu-a-hornich-koncetin>

Cvik chůze – pomáhá zlepšit koordinaci při chůzi s cílem dosáhnout normální rytmické chůze. Při zdokonalování chůze je důležité neustále cítit jistotu při plném zatížení jedné anebo druhé nohy podle toho, která z nich má poskytovat prioritní oporu. Procítění opory nám pomáhá uvědomění a cílené kontrolování chůze. V daných polohách pracujeme se změnami opěrné báze a přenášení těžiště.

- <https://www.fyzioklinika.cz/navody-na-cviceni/bobath-cviceni-cvik-pro-zlepseni-koordinace-pri-chuzi>

Cvik chůze na zdravou stranu – opět se snažíme dosáhnout zlepšení koordinace při chůzi, tentokrát se změnou na zdravou stranu a dosáhnout tak normální rytmické chůze. Pro nezbytné maximální soustředění a správné vykonávání cviků doporučujeme **cvičit před zrcadlem**. Mozek se tak lépe naučí **vykonávat pohyb maximálně přesně a uvědoměle**. Jakmile dokážete pohyb vykonávat **precizně a s maximálním soustředěním**, teprve poté jej můžete postupně začít **zapojovat podvědomě i do běžných činností**. Pocit **zlepšení a znovunalezení jistoty** je nejlepší motivací k cvičení.

- <https://www.fyzioklinika.cz/navody-na-cviceni/bobath-cviceni-cvik-pro-zlepseni-chuze-na-zdravou-stranu>

Zdroje:

<https://www.fyzioklinika.cz/clanky-o-zdravi/bobath-koncept>

<https://www.cadbt.cz/bobath-koncept-ndt/>

https://www.wikiskripta.eu/w/Metoda_man%C5%BEel%C5%AF_Bobathov%C3%BDch

KOLÁŘ, P. *Rehabilitace v klinické praxi*. 1. vydání. Praha : Galén, 2010. 713 s. s. 311-312. [ISBN 978-80-7262-657-1](#).

VOTAVA, Jiří, et al. *Základy rehabilitace*. 1. vydání. Praha : Karolinum, 1997. 139 s. [ISBN 80-7184-385-7](#).